

MOORD EN DOODSLAG OM MOLLUSCA

door

A.D.J. Meeuse

Het bericht in Correspondentieblad nr 271 (blz 22-23) over onenigheid tussen groepen van Italiaanse vissers van culinair gewaardeerde schelpdieren, deed mij denken aan een artikel in een Amerikaans tijdschrift dat ik enkele jaren geleden tegenkwam.

Diverse weekdieren zijn al geruime tijd handelsartikel. Mosselen, oesters, 'clams' en andere tweekleppigen (*Corbicula*, *Donax*, *Venus*, *Venerupis*, *Cerastoderma* etc.), diverse soorten inktvissen, zoals de Octopus, en verder zeeslakken als alikruiken en wulken worden gegeten en ingezameld of zelfs gekweekt voor consumptiedoelinden. Daarnaast is het opduiken van pareloesters een oud bedrijf en zowel de parels als de schelpen -de laatsten voor het parelmoer- waren en zijn gewilde molluskenprodukten. (Vroeger in Europa en nu nog in Japan, waren de meest verhandelde natuurparels die van zoetwaterparelmossels). Bekend is verder ook dat kaurieschelpen (*Cypraea moneta*) in vele streken als betaalmiddel werden gebruikt en, evenals andere schelpen of delen daarvan, nog steeds op veel plaatsen als sieraden dienen of tot sieraden worden verwerkt.

De interesse in schelpen als esthetische objecten begon pas goed toen in de 16e en vooral de 17e en 18e eeuw in Europa (en later ook elders), de zogenaamde rariteitenkabinetten in zwang kwamen. Een aantal voorwerpen werd verkregen door inbreng van zee- lieden en reizigers, maar later meer en meer door aankoop via handelaren. Heden ten dage gaan nog steeds aanzienlijke bedragen om in de schelpenhandel, die vooral op verzamelaars is gericht. Het inzamelen van schelpen (vooral in tropische zeeën) is daardoor een lucratief bedrijf geworden.

Op de oostelijke eilanden van de Filippijnen leven hele vissersdorpen -althans ten dele- van de opbrengst van de verkoop van schelpen. Hierbij zet de geleidelijk opgedane kennis van de handels- waarde (gebaseerd op de zeldzaamheid en dus de aan tussenpersonen of kleine handelaren te bedingen prijs) de schelpenverzamelaars en duikers er toe aan om bepaalde 'stekkie's' op te sporen en te exploiteren. Afgunstige individuen, soms zelfs de bevolking van hele dorpen, begonnen echter de uitvarende bootjes van hun succesvolle concurrenten vanaf het land te bespieden of op enige afstand te volgen, teneinde op hun stekkie's te kunnen stropen. Uiteraard werd hun dit niet in dank afgenomen. Door tegenmaatregelen, zoals patrouillering en gewapende meevarenden, trachtte men paal en perk te tellen aan die stroperij. Naijverige vissers bedachten daarop een ander plan: er werden pogingen gedaan om de vissende boten met de reeds ingezamelde buit aan schelpen te overvallen en te enteren. Toen dat evenmin tot het beoogde succes leidde, bedacht men weer iets anders: de aanlegplaats van de terugkerende vangboten werd opgespoord en men wachtte in hinderlaag de terugkomst af van de boot, om die vervolgens te overvallen en beroven. Dit leidde weer tot repercussies en de bescherming van de aanlegplaats door gewapende dorpelingen. Bij dit alles kwam het soms tot een bloedig handgemeen, waarbij doden en gewonden vielen.

De centrale regering kon dergelijke vechtpartijen natuurlijk niet tolereren en nam maatregelen: de kustwacht en politie werden gealarmeerd en versterkt. Maar deze konden de piraterij slechts zeer gedeeltelijk de baas en dit ten koste van doden en gewonden onder de manschappen. Uiteindelijk kwamen er reglementaire verordeningen, zoals het gebod dat schelpen uitsluitend en slechts op enkele plaatsen (onder toezicht) konden worden geveild.

Of door de laatste maatregel de zeeroverij omwille van de schelpen nu geheel tot het verleden behoort, is mijns inziens nog zeer de vraag. Het is in verzamelaarskringen bekend dat de type-exemplaren van veel molluskensoorten uit het zeegebied ten oosten van de Filippijnen afkomstig zijn. Bepaalde zeldzame soorten, bijvoorbeeld van *Conus*, hebben een zeer plaatselijk voorkomen en derhalve een hoge marktwaarde. De vissers weten dit en doen er hun voordeel mee.

Eigenaren van schelpencollecties met daarin vele exotische soorten beseffen misschien niet, dat aan sommige pronkstukken van hun verzameling -ook in welhaast letterlijke zin- bloed kleeft.

Summary

With global examples: i.e. violent clashes between Philippian shell-fishermen, the author discusses the fact that some of the rarer specimens in collections could prove to be obtained in a rather 'bloody' way.